

de omslag binnen Den Oudens bedrijf in het begin van de jaren twintig weerspiegelt. In 1820 kocht deze namelijk bij Luchtmans voor bijna zestig gulden aan klassieke Latijnse auteurs, Leidse annales, enz. Daarna vallen die aankopen echter vrijwel geheel weg; 1821: drie gulden, 1822: acht gulden en zestig cent. Echt stijgen gaat de verkoop pas weer vanaf 1840, omdat Den Ouden dan belangstelling heeft voor de door Luchtmans uitgegeven werken van G. Groen van Prinsterer. Vooral in 1842 en 1843 wordt er betrekkelijk veel door hem gekocht: van het eerste adres van de zeven Haagse Heren in totaal 66 exemplaren. Daartegenover staat in de laatstgenoemde jaren geen enkele leverantie van Den Ouden aan Luchtmans.²⁸

Lijsten van intekenaren als bron van gegevens komen in het geval van Den Ouden nauwelijks in aanmerking. Wat hij op intekening aanbood, bleef voornamelijk beperkt tot de twee genoemde preken-series en Molenaars *Bijbelverklaring*. Van geen van die uitgaven verscheen een gedrukte lijst. Dat gebeurde slechts in één geval, namelijk bij de kostbaarste onderneming die ooit door Den Ouden op touw werd gezet: een geheel nieuwe, door M.J. Chevalier vertaalde uitgave van de Engelstalige *Kerkgeschiedenis* van J. Milner. De rechten van dit werk had Den Ouden verkregen toen hij kort na 1825 de restanten opkocht van een editie bij de Haarlemmer J.L. Augustini, die nooit verder gekomen was dan een in 1805 verschenen eerste deel. De onderneming was dermate kostbaar – er werden tien delen van 24 à 26 vellen (van 16 bladzijden) voorzien – dat Den Ouden in dit geval samenwerkte met Wed. van der Meer & Verbruggen te Rotterdam. Medio oktober 1833 werd de intekening opengesteld en in juli 1835 verscheen het eerste deel, voorzien van een naamlijst van intekenaren. Wat deze lijst en ook het vervolg daarvan in het derde deel, dat medio 1836 uitkwam, zo interessant maakt, is het moment van verschijning. Het betreft immers de tijd waarin de Afscheiding plaatsvond. De lijsten met in totaal 130 namen laten zien wie er toen tot de orthodoxe, door de geloofsopwekking aangeraakte, bovenlaag van de Nederlandse samenleving behoorden. Men treft er de namen van W. de Clercq, I. da Costa, J. le Féburé (voor 7 exx.), G. Groen van Prinsterer, D. van Hogendorp (2 exx.), H. Höveker (3 exx.), Molenaar, Moorrees, enz. Echter ook H.P. Scholte, toen nog predikant te Genderen c.a., tekende in en

van de negentiende eeuw,
Middelburg 1988.

28. Boekverkoopersboeken
S. en J. Luchtmans; BKVB.